

دپلماسی فرهنگی و رایزن فرهنگی

دکتر علیرضا صالحی امیری

www.ketab.ir

مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی

۱۳۹۳

فهرست

۷ پیشگفتار

۱۱ مقدمه

۱۳ فصل اول:

۱۹ مفهوم دیپلماسی

فصل دوم:

۲۹ فرهنگ دیپلماتی آن

فصل سوم:

۴۱ قدرت نرم و جنگ نرم

۵۱ الف. روش‌های گفتاری

۵۱ عملیات روانی

۵۴ عملیات ادراکی

۵۴ دیپلماسی عمومی

۵۴ فریب‌استراتژیکی

۵۵ ب. روش‌های رفتاری

۵۶ ۱. اعتراض

۲. عدم همکاری با دولت (نافرمانی مدنی) ۵۶
۳. مداخله غیرخوشونت‌آمیز ۵۶
۴. جذب مخالفان حکومت ۵۶
- ج- روش‌های شبکه‌ای ۵۷
- ابزارهای جنگ نرم ۵۷
- الف- صنایع فرهنگی ۵۸
- ب- ابزارهای رسانه‌ای ۶۰
- ج- فناوری‌های نوین ارتباطی ۶۱
- فصل چهارم:
- دیپلماسی فرهنگی ۷۳
- فصل پنجم:
- تجارب دیپلماسی فرهنگی کشورهای دیگر ۹۷
- ایالات متحده آمریکا ۱۰۰
- فرانسه ۱۰۵
- بروز و افکار ۱۱۱
- ۱۱۸
- چین ۱۲۲
- هند ۱۲۹
- فصل ششم:
- دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و... ۱۳۱
- آسیب‌شناسی و ارائه راهکارها ۱۴۳
- فهرست منابع ۱۵۷

پیشگفتار

ضرورت تحول، رضاء و عزایم کارایی نظام اداری و مناسبات انسانی مرتبط با آن، پیوسته مورد توجه صاحب نظران و مدیران مسؤول و وظیفه شناس است. مهم ترین گام در تحقق این امور و بالا رفتن سطح بهره وری و کارایی، پدید آوردن تحول در نیروی انسانی و یکی از اساسی ترین راه ها برای دستیابی به این تحول و دگرگونی، تربیت و آموزش نیروی انسانی است. علاوه بر این آموزش مستمر و افزایش مهارت کارکنان نیز یکی از موارد مهم در ارتباطات بین فرهنگی است که سازمان های مسؤول همواره به آن توجه جدی دارند.

امروزه برنامه ریزان حوزه فرهنگ به ویژه روابط فرهنگی بین المللی بنا به ضرورت و بر مبنای همین آموزه ها، می کوشند ضمن تأکید بر پیوند تعهد و تخصص، با بهره گیری از دانش جدید ارتباطات و علوم مرتبط با آن، دوره های کوتاه مدت، میان مدت، بلندمدت و آموزش ضمن خدمات را در جهت ارتقای سطح آگاهی، دانش و مهارت کارکنان و مدیران فرهنگی برگزار کنند. بر این اساس، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به منظور بهره گیری از ظرفیت ها و فرصت های

پیش رو، در صدد برآمده تا ضمن اهتمام به توسعه نیروی انسانی، آموزش‌های ویژه به لحاظ محتوایی و مهارتی برای مدیران و مجریان سیاست‌های ناظر بر روابط فرهنگی بین‌المللی به اجرا در آورد. این آموزش‌ها به شیوه خودیادگیری در زمینه‌های مختلف فرهنگی با هدف توانمندسازی نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و حضور آگاهانه و ماهرانه در مأموریت‌های خارج کشور، از رهگذر تبیین ابزارها، سازوکارها و مهارت‌های نوین در عرصه بین‌المللی، صورت می‌پذیرد.

با توجه به ضرورت و اهمیت ارتقای دانش، تجربه و توانمندی راینان فرهنگی در بهبود، گسترش و تعمیق روابط فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها، ملت‌ها و فرهنگ‌ها؛ در گام نخست آموزش راینان فرهنگی، مجموعه‌ای نوشتاری از دانش‌ها، آگاهی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز برای فعالیت در محیط میان فرهنگی، با عنوان «دانشتنی‌های یک راین فرهنگی» تهیه و انتشار یافته است. امید است این مجموعه خودآموزانه در کنار گسترش برنامه‌های آموزشی غیر حضوری مجال نشری یا یادگامی ماندگار و تأثیرگذار در جهت توسعه و بالندگی فعالیت‌های فرهنگی بین‌المللی کشورمان باشد.

کتاب حاضر که با عنوان مجموعه دانشتنی‌های یک راین فرهنگی «نشر یافته، کوششی جمعی در جهت دانش‌افزایی و تقویت توانمندی‌های راینان فرهنگی برای ایستادن در عرصه مأموریت دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهان است» به ابتکار که با هدف تقویت توان فنی و بهره‌گیری از تجربیات درون‌سازمانی مدیران و راینان با سابقه فرهنگی صورت پذیرفته، به ریاست جماعت نگر و براساس نیازسنجی علمی - کاربردی سفیران فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تهیه شده تا امکان دانش‌افزایی، مهارت‌آموزی و توان‌بخشی به قابلیت‌ها و مهارت‌های اجرایی مدیران و مأموران فرهنگی را بیش از پیش فراهم آورد.

نکته مهم در باب چگونگی تولید و نشر این مجموعه آن است که از زمان تکوین اندیشه تولید این مجموعه تا ارائه و اهتمام به تهیه و تألیف این آثار، ایجاد دبیرخانه علمی تعیین عناوین و موضوعات، تشکیل گروه علمی ناظر بر سیاست گذاری و محتوای علمی کتاب‌ها، انتخاب مؤلفان، نگارش، آماده‌سازی و چاپ و نشر کتاب‌ها، زمانی کمتر از یک سال به طول انجامید. انجام این مهم نشان می‌دهد که اگر همت و انگیزه کافی فراهم شود، کارهای سترگ می‌توان انجام داد. از این رو، سیاست‌هاست نخست از ریاست محترم سازمان تشکر کنم که پدید آمدن آثار به اندیشه و اهتمام ایشان انجام پذیرفت. سپس لازم می‌دانم در تشکر، کمر مطالعات فرهنگی بین‌المللی جناب آقای فرهاد پالیزدار و نمای گروه علمی ناظر بر سیاست گذاری و محتوای علمی مجموعه کتاب‌های «سیاست‌های یک رایزن فرهنگی»، آقایان دکتر عبدالمجید میرداماد، دکتر کیسرت امیری، سیدمحمد صدرهاشمی، سیدمحمد خلیلی و مؤلفان و نویسندگان آثار قدردانی کنم.

امید است با بهره‌گیری از این مجموعه کتاب‌ها، گام‌های مؤثری در بهبود و ارتقای برنامه‌ها و فعالیتهای فرهنگی رایزنان فرهنگی و به تبع آن مأموریت و رسالت سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که تحقق اهداف بلند و ارزشمند انقلاب و جمهوری اسلامی در جهان است، برداشته شود.

در همین جا از تلاشگران عرصه‌های دیپلماسی عمومی و دیپلماسی فرهنگی و صاحبان اندیشه و تجربه در زمینه روابط فرهنگی، «اندیشه» در همگامی و همراهی، برای توفیق در ارائه بهترین و ضروری‌ترین آثار در این زمینه، یاری می‌طلبیم و از صاحب‌نظران و علاقه‌مندان این عرصه انتظار داریم سازمان را از نظرات و پیشنهادهای ارزشمند خود بهره‌مند سازند.

محمدرضا دهشیری

معاون پژوهشی و آموزشی